
Paweł Dec

Upadłości przedsiębiorstw w kontekście zrównoważonego rozwoju

Streszczenie: Artykuł dotyczy problematyki upadłości przedsiębiorstw w warunkach zrównoważonego rozwoju. Głównym celem było poszukiwanie powiązań pomiędzy niektórymi celami z agendy zrównoważonego rozwoju, jak korupcja czy nakłady na badania i rozwój a liczba upadłości przedsiębiorstw. Autor przedstawił statystyki upadłości podmiotów gospodarczych w Polsce w wybranych państwach na świecie, ukazując skalę zjawiska w szerszym kontekście. A szczegółowo zostały opisane powiązania pomiędzy wybranymi wskaźnikami na przykładzie Polski. Badania wykazały potrzebę rozszerzenia dotychczas prowadzonych statystyk upadłości i bankructw przedsiębiorstw o nowe mierniki i wskaźniki, w tym szczególnie te z obszaru zrównoważonego rozwoju, gdyż mogą one ukierunkowywać dalsze pogłębione analizy w tym zakresie.

Słowa kluczowe: upadłość, bankructwa, zrównoważony rozwój, korupcja, nakłady B+R

Bankruptcies in the context of sustainable development

Summary: The article presents the problems of bankruptcy of enterprises in the conditions of sustainable development. The main goal was to search for links between some of the tasks included in the sustainable development agenda, such as corruption or expenditure on research and development, and the number of bankruptcies. Hence, the author presents the statistics of bankruptcies of economic entities in Poland and selected countries in the world, showing the scale of the phenomenon in a broader context. Moreover, the relationship between the selected indicators, based on the example of Poland, has been described in detail. The research has shown the need to extend the so far conducted bankruptcy and bankruptcy statistics for enterprises with new measures and indicators, especially those

from the area of sustainable development, as they may guide further in-depth analyzes in this regard.

Keywords: bankructwo, sustainable development, corruption, R&D expenditure

JEL: G33, D73, Q01

Wprowadzenie

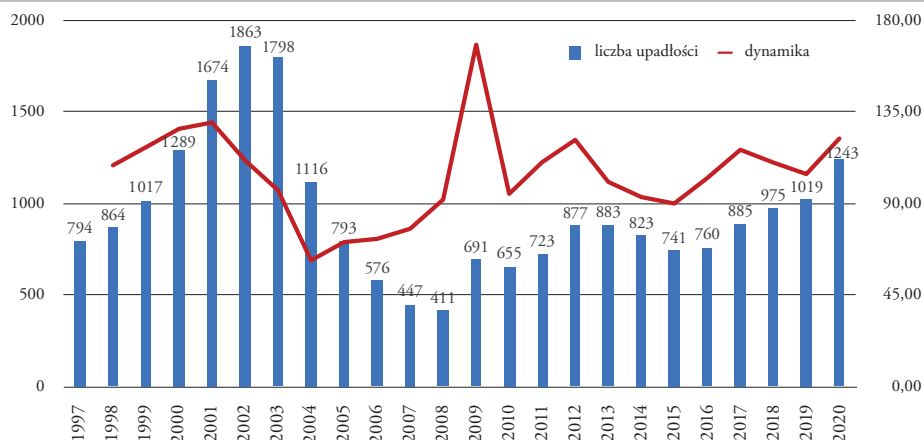
Identyfikując wady dotychczasowych statystyk upadłości przedsiębiorstw i utrudnionego dostępu do różnego rodzaju dostępnych danych z tego obszaru, pojawiła się potrzeba szerszego spojrzenia na ten problem. Aktualność zadań stawianych w ramach Agendy zrównoważonego rozwoju 2030 wyzwała impuls do poszukiwań zależności pomiędzy skalą i dynamiką ogłaszanych upadłości przedsiębiorstw a niektórymi obliczanymi i raportowanymi wskaźnikami tam ujętymi. Stąd też autor zdecydował się, po pierwsze, na przedstawienie aktualnego stanu liczbowego w zakresie demografii podmiotów gospodarczych w Polsce, państwach członkowskich Unii Europejskiej oraz Stanach Zjednoczonych, a po drugie, wytypował określone wskaźniki z celów zrównoważonego rozwoju, które mogłyby być analizowane łącznie ze zjawiskami upadłościowymi.

Analiza ilościowa upadłości podmiotów gospodarczych w Polsce w latach 1997-2020

Badania z zakresu demografii przedsiębiorstw są prowadzone przez autora już od ponad kilkunastu lat (Dec, 2006, 2014, 2016, 2017). Nieustannie pojawia się w nich problem braku kompleksowości dostępnych baz danych dotyczących tego zjawiska. A jeszcze jak dodamy różnice pomiędzy bankructwami, upadłościami, likwidacjami, a procesami restrukturyzacyjnymi, naprawczymi, układowymi czy sanacyjnymi, trudno oczekiwać poprawy sytuacji w tym zakresie. Pomimo tych mankamentów badania w tym obszarze są prowadzone również przez innych autorów – P. Antonowicza (2015) czy S. Bajona (2018), którzy często podejmują skuteczne próby wzbogacania podłoża teoretycznego i ilościowego takich zjawisk. Również wielu zagranicznych badawczy, jak chociażby M. Davis, M.E. Hansen (2021) czy P. Papakyriakou, A. Sakkas, Z. Taoushianis (2019), publikuje takie pogłębione prace.

W 2020 roku, a zatem w szczególnym okresie początku ogólnoświatowej pandemii koronawirusa, 1243 przedsiębiorstwa ogłosiło upadłość (dla uproszczenia analizy nie wydziela się tutaj różnych rodzajów postępowań upadłościowych), w tym na skutek tymczasowych zmian przepisów prawnych w przypadku 356 podmiotów były to pozasądowe uproszczone postępowania o zatwierdzenie układu. Taki tryb uproszczony został wprowadzony ustawą covidową z 19.06.2020 r. i pozwalał na uproszczone postępowania o zatwierdzenie układu poza sądami, które byłyby obwieszczane w Monitorach Sądowych i Gospodarczych. Porównując rok 2019, liczba upadłości firm w 2020 roku wzrosła o prawie 9 proc. (rysunek 1). Z kolei jeszcze bardziej wydłużając horyzont analizy i traktując rok 1997 jako bazowy, to ten wzrost wynosi ponad 55 proc. Zauważalny przy tym jest po-

Rysunek 1 Liczba upadłości przedsiębiorstw i ich dynamika w Polsce w latach 1997-2020

*W 2020 r. w tej liczbie także 356 pozasądowych uproszczonych postępowań o zatwierdzenie układu.

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów Coface Polska, www.cofacepolska.pl, 19.05.2021.

wrót do raportowanej wysokiej liczby ogłaszanych upadłości przedsiębiorstw z lat 2001-2004. Kolejny raz należy przy tym zasygnalizować, że taka statystyka nie obejmuje oczywiście wszystkich bankructw czy likwidacji działalności z powodu złej sytuacji finansowej, a jedynie te przypadki, które są prowadzone przez sądy gospodarcze. Przedstawiono dodatkowo dynamikę upadłości przedsiębiorstw w badanych latach, z której wynika, że obecnie ma ona trend wzrostowy. Pytanie, czy trwająca jeszcze pandemia Covid-19 nie spotęguje jego rozmiarów. Zmiany w regulacjach restrukturyzacyjnych i upadłościowych z 2016 r. były takim bodźcem ku zwiększaniu się liczby raportowanych tego typu postępowań (Antonowicz i in, 2018; Tokarski, Tokarski, 2019). Tym bardziej, że przed pandemią i zmianami legislacyjnymi, coraz większe znaczenie dla demografii przedsiębiorstw mają postępujące procesy finansjalizacji (Dec, 2017).

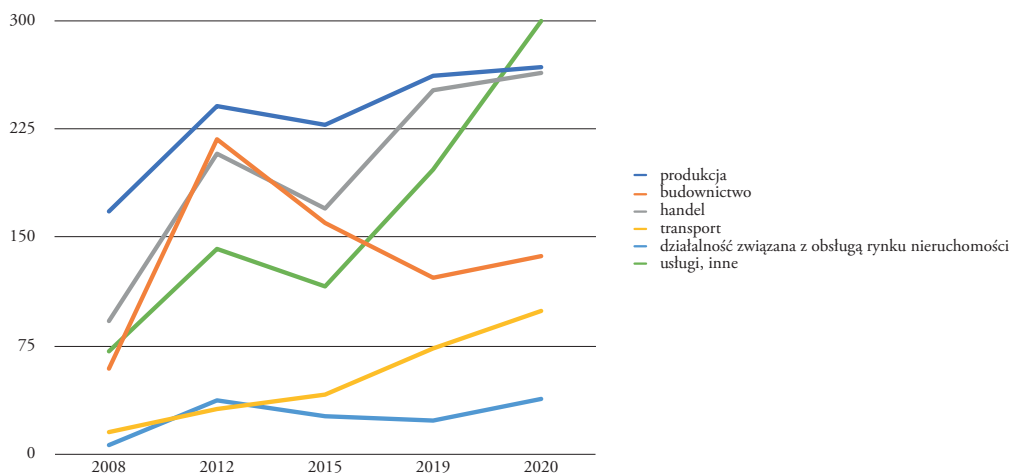
Szczegółowa analiza przypadków upadłości przedsiębiorstw w ujęciu sektorowym na ponad dziesięcioletnim okresie badawczym została przedstawiona w tabelicy 1. Jednoznacznie wynika z niej, że już w roku 2019 zdecydowanie było więcej ogłaszanych upadłości

Tablica 1 Liczba upadłości przedsiębiorstw według sektorów i rodzajów działalności w latach 2008-2020 w Polsce

Sektor	2008	2012	2015	2019	2020
produkcja	168	241	228	262	268
budownictwo	59	218	160	122	137
handel	92	208	170	252	264
transport	15	31	41	73	99
działalność związana z obsługą rynku nieruchomości	6	37	26	23	38
rolnictwo	6	–	–	90	137
usługi, inne	71	142	116	197	300

Źródło: opracowanie własne na podstawie raportów oraz komunikatów firm, Coface Polska, www.cofacepolska.pl, dostęp 11.09.2021.

Rysunek 2 **Dynamika upadłości przedsiębiorstw według sektorów w latach 2008-2020**

Źródło: opracowanie własne.

podmiotów gospodarczych w większości sektorów. Rok pandemiczny cechuje się kolejnym wzrostem, którego przyczyn przede wszystkim należy upatrywać we wprowadzanych lockdownach, ale nie może to być wytłumaczeniem każdej sytuacji ogłaszania upadłości (Holtemöller, Muradoglu, 2020).

W przypadku produkcji liczba upadłości firm w 2020 roku tylko nieznacznie wzrosła w porównaniu z 2019 (o niespełna 3 proc.), jednakże traktując rok 2008 jako bazowy było to aż o 60 proc. więcej. Liczba upadłości podmiotów budowlanych była w 2020 roku większa o 12 proc., a przedsiębiorstw handlowych o 5 proc. Ale podobnie jak w przypadku produkcji, dokonując porównania z 2008 r. zmiany te wyniosłyby w tych dwóch przypadkach odpowiednio 130 i 190 proc. (rysunek 2). Równie duże wzrosty w liczbie upadłości można zaobserwować w odniesieniu do transportu i działalności związanej z obsługą rynku nieruchomości. Tu nawet w zmianie 2020/2019 r. widoczny jest wzrost o 35 proc. – transport, 65 proc. – obsługa rynku nieruchomości. Z kolei zmiana na przestrzeni 12 lat (2020/2008) wyniosła następująco: 560 proc. – transport, 530 proc. – obsługa rynku nieruchomości.

Znaczące wzrosty liczby upadłości w 2020 roku w porównaniu do 2019 roku odnotowano również w przypadku działalności wchodzących do kategorii innych, a zatem działalności profesjonalnej, naukowej i technicznej (38 proc.), zakwaterowanie i gastronomia (186 proc.), opieka zdrowotna i pomoc społeczna (76 proc.), działalność finansowa i ubezpieczeniowa (41 proc.) czy wreszcie działalność związana z obsługą rynku nieruchomości (160 proc.).

Demografia przedsiębiorstw w Europie i Stanach Zjednoczonych

Eurostat, w obszarze demografii przedsiębiorstw, przede wszystkim skupia się nad zjawiskiem przeżycia/przetrwania przedsiębiorstw. Przetrwanie podmiotu gospodarczego ma miejsce, gdy dane przedsiębiorstwo jest dalej aktywne oraz występuje możliwość jego kon-

kretniej identyfikacji zarówno przed jak i po określonym (biznesowym) zdarzeniu, np. reorganizacji działalności gospodarczej, zmiany formy, własności lub lokalizacji. Zatem kluczowe jest, aby zachowana była ciągłość numeru referencyjnego przedsiębiorstwa w danym statystycznym rejestrze przedsiębiorców w poszczególnym kraju, w którym rozpoczęło ono swoją działalność.

W tabelicy 2 przedstawiono wskaźniki przeżycia nowo powstałych przedsiębiorstw w większości państw członkowskich Unii Europejskiej (dane z Cypru, Estonii oraz Luxemburga nie są dostępne). Taki wskaźnik przeżycia nowo powstałych przedsiębiorstw w danym okresie obliczany jest jako stosunek liczby przedsiębiorstw, które rozpoczęły działalność w roku xx-n i przetrwały do roku xx do liczby wszystkich przedsiębiorstw rozpoczynających działalność w roku xx-n. Wskaźnik przeżywalności przedsiębiorstw w całej Unii Europejskiej kształtuje się zaledwie na poziomie 45 proc. (5-letnie ujęcie). Czyli 55 proc. firm, które zostały założone 5 lat wcześniej, nie kontynuuje już swojej działalności. Równie niski jest wskaźnik dla perspektywy 3-letniej, gdyż wynosi niespełna 60 proc. Natomiast prawie 20 proc. przedsiębiorstw w Unii Europejskiej nie przeżywa jednego rok od chwili, kiedy rozpoczynają swoją działalność. Analizując poszczególne kraje, najlepsze wskaźniki jednoroczne mają Szwecja (96,8 proc.), Holandia (95,6 proc.) i Belgia (91,9 proc.). Grecję, która miała wskazanie 96,9 proc., w tej klasyfikacji pominięto, gdyż była to wielkość tymczasowa. Na drugim końcu znalazły się natomiast Litwa, ze wskaźnikiem przetrwania pierwszego roku 63,6 proc., Portugalia (71,3 proc.), Dania (72,2 proc.) i niestety Polska (74,6 proc.). W perspektywie trzech lat najwięcej przedsiębiorstw przeżywa w Szwecji (76,6 proc.), Holandii (74,3 proc.) i Belgii (73,1 proc.). Nie brano tu pod uwagę wartości tymczasowych lub prognozowanych w Irlandii i Grecji. Z kolei po trzech latach nie kontynuuje działalności 62,1 proc. firm na Litwie, 54,3 proc. w Portugalii, 50,9 proc. na Łotwie i połowa podmiotów w Polsce (50,3 proc.).

Tablica 2 Wskaźnik przeżycia przedsiębiorstw w Europie w latach po rozpoczęciu działalności do roku 2018 (w %)

Kraj	1 rok	3 lata	5 lat
EU-27	80,67	58,50	45,02
Austria*	86,38	66,11	53,14
Belgia	91,88	73,14	57,51
Bułgaria	80,56	56,67	45,16
Chorwacja	89,50	62,63	52,55
Czechy	84,64	61,85	47,77
Dania	72,72	51,18	36,97
Finlandia	86,55	60,48	44,42
Francja	83,25	62,33	50,11
Grecja *	96,86	74,87	bd
Hiszpania	75,59	56,51	43,77
Holandia	95,62	74,33	57,65
Irlandia**	86,42	75,32	bd
Litwa	63,57	37,87	26,36
Łotwa	74,96	49,12	44,53
Malta	86,08	59,93	bd
Niemcy	74,86	50,67	36,51
Polska	74,56	49,71	37,25
Portugalia	71,32	45,72	33,74
Rumunia	85,23	63,23	51,79
Słowacja	84,22	60,62	55,07
Słowenia	85,87	63,36	48,79
Szwecja	96,78	76,75	60,84
Węgry	83,54	56,29	46,74
Włochy	81,21	60,31	42,31

*tymczasowa wielkość

**szacowana wielkość

Źródło: <https://ec.europa.eu/eurostat/>, dostęp 4.06.2021.

Tablica 3 Bankructwa przedsiębiorstw w USA (zgłoszenie ogólnokrajowe, Chapter 11) w latach 2012-2020

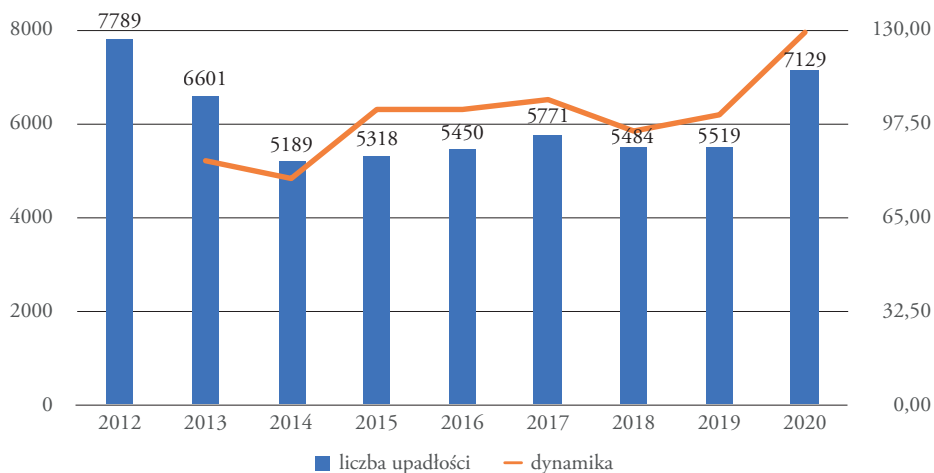
	rok								
	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
liczba upadłości	7789	6601	5189	5318	5450	5771	5484	5519	7129
dynamika		84,75%	78,61%	102,49%	102,48%	105,89%	95,03%	100,64%	129,17%

Źródło: opracowanie własne na podstawie <http://www.abiworld.org/>, 29.07.2021.

Wreszcie, ten najdłuższy okres pięciu lat najwięcej przedsiębiorstw przeżywa w Szwecji (60,8 proc.), Holandii (57,6 proc.) i Belgii (57,5 proc.). Natomiast nie udaje się to aż 73,6 proc. firm na Litwie, 63,5 proc. w Niemczech, 63 proc. w Dani i 62,8 proc. w Polsce. Zaskakujące są wyniki z Niemczech, które są bardzo zbliżone do naszych krajowych, a przecież uwzględniając stopień rozwoju gospodarki i otoczenia instytucjonalnego, można się było spodziewać ich znacznie lepszych poziomów. Dane zbierane przez Eurostat są o tyle cenne, że nie pokazują wyłącznie prostej statystyki upadłości, ale koncentrują się na długości prowadzenia działalności gospodarczej przez przedsiębiorstwa. Stąd wyższe wskaźniki przeżywalności firm po pięciu latach od wpisania do rejestru, czyli „narodzin”, dowodzą lepszego otoczenia instytucjonalnego oraz przyjaznych warunków ekonomicznych w danym kraju.

W przypadku Stanów Zjednoczonych statystyka upadłości podmiotów publikowana jest przede wszystkim przez American Bankruptcy Institute. Z danych przedstawionych w tablicy 3 wynika, że liczba upadłości przedsiębiorstw na poziomie ogólnokrajowym, zgodnych z procedurą Chapter 11, było w 2020 r. prawie o 30 proc. więcej niż w 2019 roku. Był to największy wzrost od 2012 roku, na który mogła mieć duży wpływ trwająca pandemia (rysunek 3).

Rysunek 3 Liczba upadłości przedsiębiorstw i ich dynamika (zgłoszenie ogólnokrajowe w ramach Chapter 11) w latach 2012-2020

Źródło: <http://www.abiworld.org/>, 29.07.2021.

Tablica 4 **Wskaźnik nakładów krajowych brutto na działalność B+R w relacji do PKB w EU i w Polsce w latach 2010-2019**

	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
EU – 27	1,97	2,02	2,08	2,1	2,11	2,13	2,12	2,15	2,18	2,2
Polska	0,72	0,75	0,88	0,88	0,94	1	0,96	1,03	1,21	1,32

Źródło: opracowanie na podstawie: <https://ec.europa.eu/eurostat/web/sdi/industry-innovation-and-infrastructure>, 16.08.2021.

Liczba upadłości przedsiębiorstw w 2020 roku zbliża się do poziomu z roku 2012, kiedy odnotowano 7789 przypadków. Dopiero dane za lata 2021-2022 wskażą, czy ten rosnący trend liczby upadłości firm w Stanach Zjednoczonych zostanie utrzymany.

Wybrane cele zrównoważonego rozwoju a problem upadłości przedsiębiorstw

Wśród kilkunastu przyjętych na poziomie międzynarodowych uzgodnień celów zrównoważonego rozwoju (Pomare, 2018; Ratschka, 2021) znajdują się takie, które mogą wpływać na ciągłość przetrwania przedsiębiorstw. Kluczowym przede wszystkim wydaje się wskaźnik z celu dziewiątego (Przemysł, Innowacyjność, Gospodarka), którym są nakłady krajowe brutto na działalność B+R w relacji do PKB. Według tego zamierzenia oczekuje się do 2030 roku wzmocnienia badań naukowych i podniesienia poziomu technologicznego sektora przemysłowego we wszystkich krajach (zwłaszcza w tych rozwijających się), głównie poprzez innowacje, istotne zwiększenie liczby pracowników sektora badawczo-rozwojowego na każdy milion osób, a także poprzez zwiększanie publicznych i prywatnych nakładów finansowych na rozwój. Wskaźnik nakładów krajowych brutto na działalność B+R w relacji do PKB definiuje się jako sumę nakładów wewnętrznych poniesionych na działalność badawczą i rozwojową przez wszystkie jednostki w kraju prowadzące tę działalność, niezależnie od źródeł pochodzenia środków, w relacji do PKB. Co istotne, wskaźnik stanowi główny miernik z zakresu statystyki działalności badawczo-rozwojowej, który charakteryzuje konkurencyjność i poziom rozwoju gospodarki opartej na wiedzy.

W stosunku do przedsiębiorstw inwestujących w badania można oczekiwać, by raportowały w przyszłości wyższe wyniki zyskowności (Curtis i in, 2020). Ale bardziej racjonalnym podejściem wydaje się tu być oczekiwanie od takich firm wyjścia do przodu i szukania nowych możliwości rozwoju.

Drugim ze wskaźników wybranych tutaj do analizy, a wchodzącym z kolei do celu 16 zrównoważonego rozwoju (Pokój, Sprawiedliwość, Silne Instytucje), jest ten dotyczący

Tabela 5 **Liczba przestępstw korupcyjnych w Polsce w latach 2010-2019**

	rok									
	2010	2011	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019
liczba przestępstw korupcyjnych	12 487	12 192	10 805	22 440	14 310	10 847	11 796	11 807	13 407	9 367

Źródło: opracowanie na podstawie: https://sdg.gov.pl/statistics_glob/16-5-1/, 15.07.2021.

Tablica 6 Wskaźnik percepcji korupcji w Polsce w latach 2012-2020

	2012	2013	2014	2015	2016	2017	2018	2019	2020
Polska	58	60	61	63	62	60	60	58	56

Źródło: https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_16_50/, 17.07.2021.

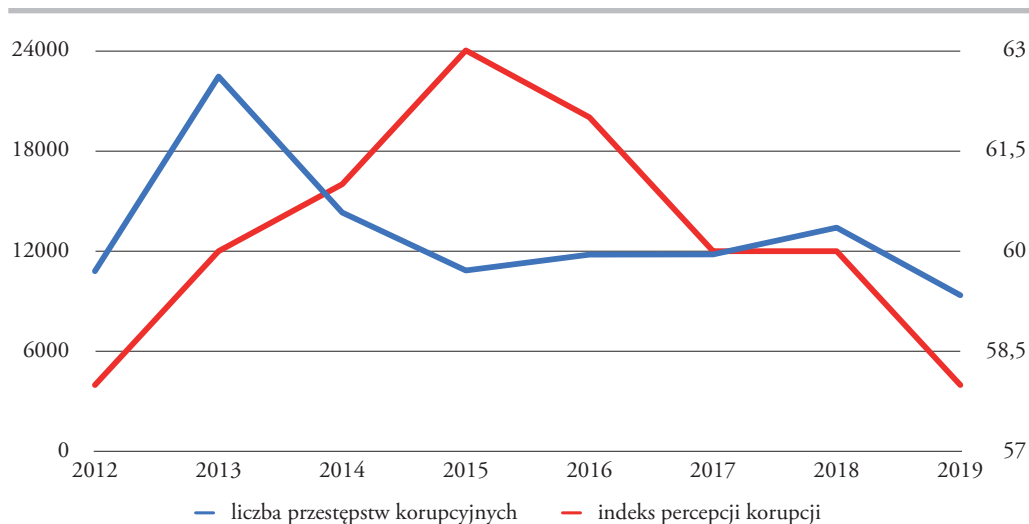
liczby przestępstw korupcyjnych. Zamierzeniem i wyzwaniem jest znaczące zmniejszenie poziomu korupcji i łapówkarstwa we wszystkich formach we wszystkich państwach na świecie. W przypadku naszego ujęcia krajowego, wskaźnik ten podaje liczbę przestępstw korupcyjnych penalizowanych w art. 228-231, 250a, 296a i 296b Kk, a dane pochodzą z Komendy Głównej Policji i Prokuratury Krajowej (tablica 5).

Na poziomie bardziej ogólnym, międzypaństwowym, liczony jest natomiast wskaźnik percepcji korupcji. To złożony indeks publikowany przez Transparency International, oparty na połączeniu badań i ocen korupcji z trzynastu różnych źródeł oraz punktacji i rankingu krajów na podstawie określenia, jak skorumpowany jest postrzegany sektor publiczny w danym kraju. Wielkość zero tego wskaźnika oznacza bardzo wysoki poziom korupcji, natomiast liczba 100 punktów określa kraj o praktycznie niewykrywanej korupcji. Do obliczania wskaźnika zbiera się zazwyczaj informacje sprzed 24 miesięcy poprzedzających publikację indeksu i mierzących postrzeganie korupcji w sektorze publicznym.

Z rysunku 4 można ponadto odczytać, że spadek indeksu percepcji korupcji w kraju następuje od 2015 r. Z kolei interesująco wygląda liczba popełnianych przestępstw korupcyjnych, która w analizowanym okresie osiągnęła apogeum w 2013 (porównaj tablicę 5) i znacząco spadła w roku 2015 (o ponad 50 proc.). Potwierdza to tym samym kulminacyjną wielkość indeksu percepcji w 2015 r.

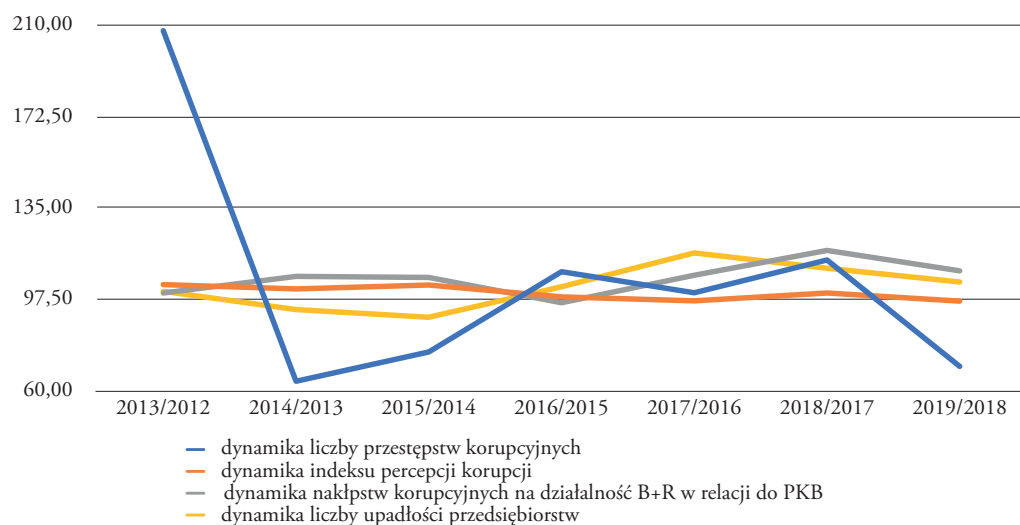
Przeprowadzając analizę porównawczą dynamiki liczby upadłości przedsiębiorstw w Polsce, nakładów brutto na badania i rozwój w relacji do PKB, indeksu percepcji ko-

Rysunek 4 Porównanie liczby przestępstw korupcyjnych i indeksu percepcji korupcji w Polsce w latach 2012-2019

Źródło: opracowanie własne.

Rysunek 5 **Analiza porównawcza dynamiki liczby upadłości przedsiębiorstw i zmian wybranych wskaźników z celów zrównoważonego rozwoju w latach 2012-2019 w Polsce**

Źródło: opracowanie własne.

rupcji czy wreszcie liczby przestępstw korupcyjnych, dostrzeżone zostały pewne podobieństwa (rysunek 5). Spowolnienie zmian w liczbie przypadków upadłości jest w podobnych okresach jak przy liczbie przestępstw korupcyjnych. Również coraz większa dynamika nakładów na badania i rozwój czy indeks percepcji korupcji, w niektórych latach przekładają się na niższe wskazania w zakresie upadłości firm. Oczywiście jest to bardzo uproszczona i wstępna analiza (dla których obliczanie prostej korelacji nie ma zastosowania), wymagająca pogłębionych dalszych badań, ale pozwalająca wytyczyć pewien ich kierunek.

W kolejnych badaniach autora poszerzona zostanie grupa badanych krajów, a po publikacji wielkości wskaźników z nowszych lat wydłużony okres badawczy.

Zakończenie

Od wielu lat prowadzona i publikowana przez różne instytucje i podmioty statystyka upadłości przedsiębiorstw w Polsce, wciąż cechuje się fragmentarycznością i nieuwzględnianiem wielu przyczyn tego zjawiska, zarówno z otoczenia zewnętrznego jak i wewnętrznego. Trudno spodziewać się tu jakichś diametralnych zmian w metodyce badań, przede wszystkim z uwagi na złożoność problemu i często niejednorodność bankrutujących firm. Stąd też warto rozszerzać obszary badawcze i dokonywać analiz porównawczych z innymi wskaźnikami oraz wielkościami, między innymi tymi odnoszącymi się do celów zrównoważonego rozwoju. Niewykluczone, że dzięki temu ukazana zostanie szersza perspektywa procesów upadłościowych, ale też restrukturyzacyjnych.

Bibliografia

1. Antonowicz A., Antonowicz P., Próchniak J., (2018), *Upadłości i restrukturyzacje przedsiębiorstw w nowych warunkach legislacyjnych*, „Zeszyty Naukowe. Organizacja i Zarządzanie/Politechnika Śląska”, nr 132.
2. Antonowicz P., Banasik P., Chruściak M., Morawska S., Prusak B., (2018), *Prawne i zarządcze uwarunkowania skutecznej restrukturyzacji jako instytucji zapobiegającej upadłości przedsiębiorstw – perspektywa krajowa i benchmarki międzynarodowe*, „Zarządzanie i Finanse”, nr 16 (4, cz. 1), s. 5-21.
3. Antonowicz P. (2015), *Bankructwa i upadłości przedsiębiorstw: teoria, praktyka gospodarcza, studia regionalne*, Wydawnictwo Uniwersytetu Gdańskiego, Gdańsk.
4. Bajon S. (2018), *Upadłości i restrukturyzacje w Polsce – wybrane aspekty prawne i statystyki postępowań*, „Przegląd Prawno-Ekonomiczny”, nr 45.
5. Besley T., Stern, N. (2020), *The economics of lockdown*, “Fiscal Studies”, No. 41(3), p. 493-513.
6. Curtis A., McVay S., Toynbee S. (2020), *The changing implications of research and development expenditures for future profitability*, “Review of Accounting Studies”, No. 25(2), p.405-437.
7. Davis M., Hansen M.E. (2021), *Disasters, Disaster Aid, and Bankruptcy Filings in the United States*, “Natural Hazards Review”, No 22(1).
8. Dec P. (2006), *Statystyka upadłości*, „Kwartalnik Nauk o Przedsiębiorstwie”, nr 1.
9. Dec P. (2014), *Statystyka upadłości w Polsce i na świecie*, w: Bankructwa przedsiębiorstw, „Wybrane aspekty ekonomiczne i prawne”, red. E. Mączyńska, Oficyna Wydawnicza SGH, Warszawa.
10. Dec P. (2016), *Demografia przedsiębiorstw-analiza ilościowa upadłości w Polsce i na świecie*, „Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa”, nr 1.
11. Dec P. (2017), *Finansjalizacja a problem upadłości przedsiębiorstw*, „Ekonomika i organizacja przedsiębiorstwa”, nr 2.
12. Holtemöller O., Muradoglu Y.G., *Corona shutdown and bankruptcy risk*, 2020, No. 3.
13. https://ec.europa.eu/eurostat/databrowser/view/sdg_16_50, dostęp 17.07.2021.
14. https://sdg.gov.pl/statistics_glob/16-5-1/, dostęp 15.07.2021.
15. https://sdg.gov.pl/statistics_glob/9-5-1/, dostęp 15.07.2021.
16. Papakyriakou P., Sakkas, A., Taoushianis Z. (2019), *Financial firm bankruptcies, international stock markets, and investor sentiment*, “International Journal of Finance & Economics”, No. 24(1).
17. Pomare C. (2018), *A Multiple Framework Approach to Sustainable Development Goals (SDGs) and Entrepreneurship*, *Entrepreneurship and the Sustainable Development Goals*, Contemporary Issues in Entrepreneurship Research, Vol. 8.
18. Ratschka M., (2021), *Cele zrównoważonego rozwoju naprawiają świat*, Biuletyn EBIB, nr 199.
19. Tokarski A., Tokarski M. (2019), *Przebieg procesu upadłościowego przedsiębiorstw polskich w XXI w.*, *Przedsiębiorczość – Edukacja*, nr 15(2), s. 248-263.

Dr hab. **Paweł Dec**, prof. SGH, Instytut Finansów Korporacji i Inwestycji,
Szkoła Główna Handlowa w Warszawie, Pawel.DEC@sgh.waw.pl,
ORCID: 0000-0001-8460-2591